

Forum studentesc

● revistă a u.a.s.c. din centrul universitar timișoara ● anul VIII ● 1 (52) ianuarie ● 1980 ● 16 pagini ● 2 lei ●

„Unirea Principatelor a fost visul de aur, țelul marilor bărbați ai României, al lui Iancu de Hunedoara, ca și al lui Ștefan cel Mare, ca și al lui Mihai Vițeazul și al lui Matei Basarab. Unirea Principatelor a fost țelul gândurilor celor mai străluciți dintre domnii fanarioți; Unirea Moldovei și a Valahiei singură va depărta conflictele viitoare pe țărmul Dunării și al Mării Negre, singură va consolida pacea în Orient“, arată Mihail Kogălniceanu în „Steaua Dunării, nr. 1 octombrie 1885. Deschiderea Adunărilor Ad-hoc în septembrie 1857, marca un moment deosebit în afirmarea personalității istorice și statale a poporului român.

UNIREA, visul de aur al marilor bărbați ai României

„Să ascultăm, fraților, inima poporului nostru — arată Mihail Kogălniceanu în ședințele Adunărilor — care ne strigă neîncetat: Unire, Unire“.

„Unirea Principatelor într-un singur stat, dorința cea mai fierbinte, cea mai generală, hrănită de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea care implinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este firească, legitimă și neapărată pentru că în Moldova și în Valahia sintem același popor, omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem aceeași civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulat, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, aceleași în viitor de asigurat și în sfârșit aceeași misiune de implinit“, se arată în documentul

VALENTIN SACA

(Continuare în pag. a III-a)

leșirea din cuvînt

Mai mult de-atît tu nu poți să-mi arăți.
În ochiul tău eu am văzut arzînd cetăți,
Palate prăbușindu-se în fum și scrum...
Mai mult de-atît se poate cît și cum?
Păduri de singe încă am văzut.
Eu ți-am fost rob și nu m-ai cunoscut.
Mi-ai umilit pămîntul, cerul tot,
Și umiliindu-mă ți-am fost despot.
Dar setea mea e sete fără vină,
Și nu s-a stins, sporește în lumină,
Și-aud mereu prin foile de carte,
Ca vreascul bun, cum însuși timpul arde.

E ochiul tău cel care-mi spune: iată-l,
Cum fiul își omoară-n drum chiar tatăl,
Și-și necinstește muma. Cum suport.
Ce văd cu ochiu-ți? Ochiul meu e mort?

Mi-arăți arar și cite-o bucurie
Dar piere-n zări, ca pasărea-n cîmple,
Care vislește vrednic spre neunde
Și eu o-ntreb și ea nu-mi mai răspunde.

Blestemu-i lung și se-mplinește-n neg...
Cînd în sfîrșit de tine mă dezleg
Și vine codrul, dragul, să mă fure,
Pipăi pădurea și nu o pădure,
Gust din văzduh, văzduhul n-are gust,
E cîmpul nesfîrșit atît de-ngust!
Ating un turn și turnul se sfîrîmă,
Pînă la glezne pletele-mi atîrnă,
Și barba îmi apleacă fruntea grea.
Eu duc o stea pe umeri, steaua mea.
Și toate-n jur scîlpesc tăcut sub brume...
Doar cu-o suflare piere-n treaga lume.

PETRE GHELMER

UN CONGRES AL ÎNTREGULUI POPOR

Cel de al II-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste se înscrie ca un moment cu deosebite semnificații în viața și istoria țării. Prin componență, reprezentînd toate clasele și grupările sociale, profesionale și naționale ale populației țării și, prin aceasta, interesele întregii noastre națiuni, acest Congres a pus în lumină, odată în plus, cu toată puterea de exprimare, prin hotărîrile pe care le-a adoptat precum și prin atmosfera de emulație politică revoluționară pe care a creat-o, unitatea de nezdruccinat a întregului popor român în jurul partidului comunist — centrul vital al întregii noastre vieți sociale — a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Desfășurarea lucrărilor congresului, hotărîrile adoptate relevă cu toată puterea, voința întregului popor de a transpune în viață programele de dezvoltare a societății românești, elaborate de Congresul al XII-lea al P.C.R.

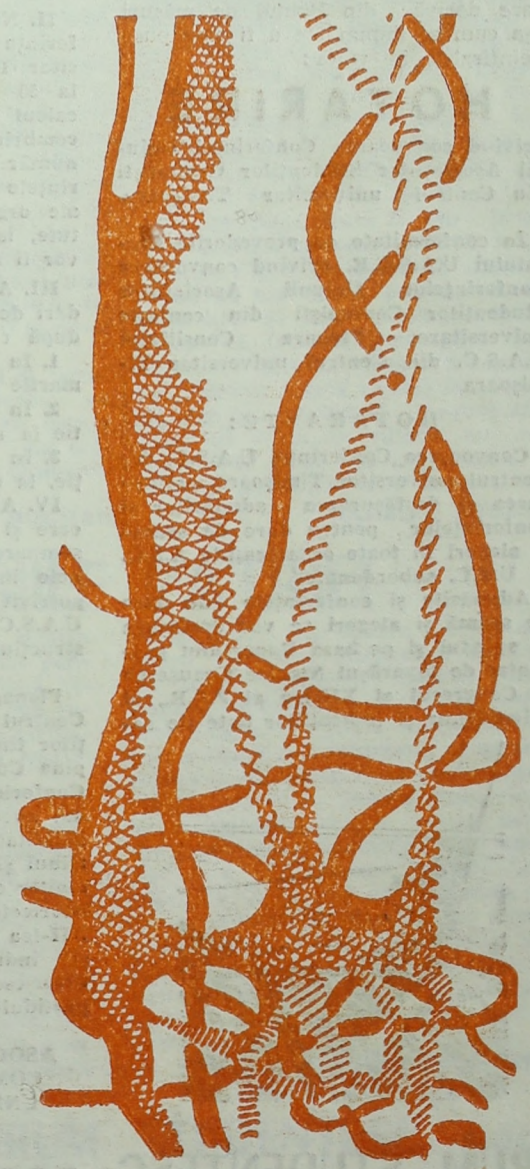
Actualul Congres are și o semnificație politică aparte, aceea de a fi deschis o etapă nouă, calitativ superioară în dezvoltarea și afirmarea democrației socialiste în țara noastră, prin încheierea procesului de creare a unor forme instituționale noi — organizațiile democrației și unității socialiste — organizații politice care reunesc în rîndurile lor și angajează în mod responsabil în viața politică a țării, oameni ai muncii de cele mai diverse profesii și preocupări, cetățeni care nu sînt membri ai partidului.

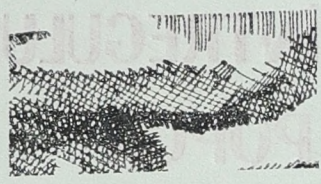
După cum se știe, aceste forme instituționale noi sînt rodul preocupărilor permanente ale partidului nostru de perfecționare a organizării și conducerii vieții sociale de dezvoltare a democrației socialiste, de creare a cadrului și condițiilor pentru participarea organizată a tuturor membrilor societății noastre la viața politică a țării, la elaborarea tuturor deciziilor politice, atît la nivel național cît și la nivel local.

Aceste măsuri, ca și numeroase altele elaborate și adoptate în decursul anilor, poartă amprenta gîndirii revoluționare originale a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a efortului permanent de aplicare a adevărurilor concrete din fiecare etapă de

Lector univ. I. PANDUR,
președintele Comitetului Organizației
Frontului Democrației și Unității
Socialiste din Universitatea Timișoara

(Continuare în pag. a III-a)

Argument

SUB SEMNUL MATURITĂȚII POLITICE

Consiliul U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara s-a întrunit, la 14 ianuarie a.c., într-o plenară largită, cu participarea și a activului din Consiliile U.A.S.C. de la nivelul institutelor de învățământ superior, a unor reprezentanți ai organelor de partid, U.T.C. și ai Comitetului Executiv al Consiliului U.A.S.C.R.

Plenara, care s-a bucurat de o largă audiență, a avut ca ordine de zi:

1. Adoptarea Hotărârii de convocare a adunărilor generale și conferințelor de dare de seamă și alegeri în Asociațiile studenților comunisti și Uniunile de Asociații ale studenților comunisti din Centrul universitar Timișoara.

2. Adoptarea Planului de măsuri cu privire la sarcinile ce revin asociațiilor studenților comunisti din hotărârile Congresului al XII-lea al P.C.R., din orientările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, precum și acțiunile de muncă și politico-organizatorice ce se vor desfășura în împlinirea Congresului al XI-lea al U.T.C. și Conferinței a XII-a a U.A.S.C.R.

Participanții la plenară au dezbătut, cu înalt spirit de răspundere, acest program de acțiune al studenților, care, transpus în fapte concrete, va putea să reprezinte, în modul cel mai elocvent, felul în care studențimea timișoreană înțelege să răspundă înaltelor comandamente ale vremii, încrederii și grijii pe care conducerea de partid și de stat o acordă tinereții studios. Documentele plenarei au fost adoptate în unanimitate de către membrii Consiliului U.A.S.C. A avut loc, de asemenea, și un instructaj al activului de bază pe problemele specifice pregătirii și desfășurării alegerilor.

Reproducem, în continuare, textul integral al Hotărârii adoptate la punctul 1, precum și câteva adnotații care derivă din Planul de măsuri, așa cum se impun ele a fi transpuse, neîntârziat, în viață:

HOTĂRÂRE

privind convocarea Conferinței Uniunii Asociațiilor Studenților Comunisti din Centrul universitar Timișoara.

În conformitate cu prevederile Statutului U.A.S.C.R. privind convocarea Conferințelor Uniunii Asociațiilor Studenților Comunisti din centrele universitare, Plenara Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara

HOTĂRĂȘTE:

Convocarea Conferinței U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara, organizarea și desfășurarea adunărilor și conferințelor pentru dare de seamă și alegeri în toate organizațiile A.S.C. și U.T.C. subordonate.

Adunările și conferințele de dare de seamă și alegeri se vor desfășura în spiritul și pe baza Raportului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XII-lea al P.C.R., al orientărilor și indicațiilor date de se-

cretarul general al partidului, constituindu-se într-un for de dezbateră exigentă a modului în care organele și organizațiile A.S.C. au acționat și vor acționa pentru realizarea sarcinilor ce le revin.

Perioada de pregătire și desfășurare a adunărilor și conferințelor de dare de seamă și alegeri va fi caracterizată de intensificarea activității politico-organizatorice în vederea sporirii eforturilor tuturor studenților pentru traducerea în viață a directivelor și programelor directive ale Congresului al XII-lea al P.C.R.

I. Conferința U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara va avea loc în prima decadă a lunii aprilie 1980, cu următoarea ordine de zi:

1. Dare de seamă a Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara cu privire la activitatea desfășurată de la alegerile precedente până în prezent.

2. Raportul Comisiei de cenzori.

3. Dezbateră Programului unitar privind educarea comunistă revoluționară prin muncă și pentru muncă a tinerei generații din patria noastră, participarea tot mai activă a tineretului la împlinirea mărețelor obiective ale Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism.

4. Adoptarea hotărârii Conferinței U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara, în vederea educării comuniste, a pregătirii pentru muncă și viață a studenților, în conformitate cu hotărârile Congresului al XII-lea al P.C.R.

5. Alegerea Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara și a Comisiei de cenzori, a delegațiilor pentru Conferința municipală U.T.C. și Conferința a XII-lea a U.A.S.C.R., a candidaților pentru Comitetul municipal U.T.C. și Consiliul U.A.S.C.R.

II. Norma de reprezentare la Conferința U.A.S.C. din Centrul universitar Timișoara să fie de un delegat la 55 membri A.S.C., luându-se în calcul efectivul de la data de 31 decembrie 1979, urmînd să participe un număr de 291 delegați aleși în conferințele de dare de seamă și alegeri ale organizațiilor U.A.S.C. din institute, iar în Consiliul U.A.S.C. C.U. vor fi aleși 57 membri.

III. Adunările și conferințele de dare de seamă și alegeri vor avea loc după cum urmează:

1. În perioada 1 februarie - 15 martie la nivelul anilor de studiu.

2. În perioada 5 martie - 22 martie la nivelul facultăților.

3. În perioada 15 martie - 28 martie, la nivelul institutelor.

IV. Alegerea organelor de conducere și a delegațiilor precum și desemnarea candidaților pentru organele imediat superioare se vor face potrivit normelor înscrise în Statutul U.A.S.C.R. și în conformitate cu Instrucțiunile privind alegerile.

Plenara Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar adresează studenților timișoreni chemarea de a întîmpina Congresul al XI-lea al U.T.C. și Conferința a XII-lea a U.A.S.C.R. cu noi succese în muncă și în întreaga activitate politico-educativă, de a contribui și mai activ la împlinirea sarcinilor care revin tinerei generații din istoricele hotărâri ale Congresului al XII-lea al P.C.R., din orientările și indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului.

CONSILIUL UNIUNII ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR COMUNIȘTI DIN CENTRUL UNIVERSITAR TIMIȘOARA

ANGAJARE PLENARĂ

Fără îndoială, activitatea asociațiilor studenților comunisti din Centrul universitar Timișoara, ce se va desfășura în perioada premergătoare Congresului al XI-lea al U.T.C. și Conferinței a XII-a a U.A.S.C.R., va avea ca obiectiv principal aprofundarea și însușirea temeinică a documentelor adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R., antrenarea responsabilă a tuturor studenților, sub conducerea organelor și organizațiilor de partid, la împlinirea istoricelor hotărâri adoptate de Congres, a orientărilor și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele țării

În acest sens, va trebui ca adunările de dare de seamă și de alegeri de la nivelul anilor de studiu, cât și conferințele de la toate nivelele, să se transforme în analize atente și pertinente ale întregii munci desfășurate de studenții timișoreni, a găsirii unor modalități practice de realizare a sarcinilor ce revin la fiecare nivel, pentru a face cât mai scurt drumul între idei și transpunerea ei în practică.

Desfășurarea lucrărilor celui de-al II-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste, înalt, reprezentativ și democratic for al țării, alegerile de deputați pentru M.A.N. și pentru consiliile populare, sînt alte momente politice care vin să imprime muncii noastre noi responsabilități, noi calități. În același timp, se impune o îmbunătățire a calității întregii noastre munci politico-educative în rîndul studenților, dezbateră Raportului prezentat Congresului al XII-lea al P.C.R. de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, a documentelor adoptate de către Congres, și în special a celor privind Directivele de cercetare științifică, tehnologică și introducere a progresului tehnic, de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei, pe perioada 1981-1990 și orientărilor principale până în anul 2000, a Programelor-directive de creștere a nivelului de trai și ridicare continuă a calității vieții, de dezvoltare economică-socială în profil teritorial în perioada 1981-1985, în cadrul învățămîntului politico-ideologic fiind un bun prilej pentru a lua cunoștință cu cea ce se cere viitorilor specialiști și de a găsi astfel modalitățile optime de raționare la înaltele deziderate pe care aceste documente le conțin. De asemenea, se vor organiza întîlniri cu participanții la Congres, cu specialiștii din producție și cercetare, mese rotunde, simpoioane, prilej de relevare a noi aspecte ale activității pe care trebuie și va trebui să o desfășurăm. Paralel cu acestea vor avea loc expunerii, debateri, prezentări de filme documentare, excursii tematice incluse în cadrul ciclului de acțiuni politice „Congresul al XII-lea al P.C.R. - Congresul devenirii comuniste a patriei”, desfășurate la toate nivelele asociațiilor noastre.

Este de la sine înțeles că angajarea plenară a studenților în îndeplinirea sarcinilor ce le revin se va concretiza în exemplare fapte de muncă și viață dar să nu uităm, vor trebui eliminate neajunsurile care mai persistă în activitatea noastră. Iată de ce, creșterea responsabilității studenților față de pregătirea lor profesională, o mai atentă și rodnică participare în cadrul întrecerilor naționale studențești „Fiicare Asociație a studenților comunisti-colectiv de educare comunistă prin muncă și pentru muncă a studenților”, un larg interes pentru asigurarea bazei materiale necesare practicii productive a studenților, întărirea disciplinei universitare, reducerea procentului de mediocritate, sînt tot atîtea probleme prioritare pe agendele de lucru ale asociațiilor studenților comunisti.

În condițiile revoluției tehnico-științifice fără precedent care caracterizează lumea actuală, considerăm că an-

trenarea largă, încă din primii ani de studiu, a studenților în activitatea de cercetare științifică și producție, organizarea unor sesiuni de comunicări științifice studențești de înaltă ținută, participarea la concursurile de creație științifică, se impun a fi în atenția generală a factorilor de răspundere din mediul universitar

Vastul evantai al preocupărilor studențești va trebui să înglobeze, la cotele cele mai înalte, o deplină angajare a studenților la acțiuni de muncă patriotică la construirea unor obiective universitare și edilitar-gospodărești, acțiuni culturale-educative și distractive numeroase, înscrise sub generosul generic al Festivalului Național „Cîntarea României”, ediția a III-a, competiții sportive și acțiuni turistice de masă în cadrul „Daciadei”, alte acțiuni complexe cu un conținut tematic corespunzător evenimentelor din viața organizației noastre revoluționare pe care ne pregătim să le întîmpinăm, toate conducînd la crearea cadrului general de muncă și viață corespunzător zilelor de puternică efervescență creatoare pe care le trăiește națiunea română, pentru ca studențimea timișoreană să poată raporta, Conferinței a XII-a a U.A.S.C. R. rezultate pe măsura capacității sale de muncă și organizare, pentru a putea semna astfel, în cartea realizărilor majore ale poporului nostru, pagini de onestă și lucidă participare studențească la marea efort creator al poporului, strîns unit în jurul conducătorului său înțelept, în drumul lui neabătut spre progres și civilizație.

GHEORGHE CRIȘAN

Colegii noștri de amfiteatre

Biiblioteca Universității arhisolicitată, dialoguri aprinse purtate pe străzi, sfîdînd gerul de ianuarie timișorean, sînt indicii de necontestat ale sesiunii.

TAHSIN KILANI (anul V, medicină generală), își împarte timpul între examene (cu note mari), bolnavii de la Spitalul județean și cei 400 de studenți palestinieni care învață în Timișoara și pe care îi conduce: „O preocupare permanentă o constituie subiectul de diplomă din domeniul chirurgiei cu tema CANCERUL GASTRIC, sub îndrumarea dr. Nicolae. Chirurgia solicită în Palestina un mare număr de specialiști. Pentru aceasta e nevoie de muncă în tot timpul anilor de studiu. Colegii români, săritori cînd e vorba de cursuri sau ajutor, practica desfășurată „pe viu” în spitale, contactul nemijlocit cu profesiunea au fost și sînt premise esențiale formării ca buni specialiști. În sesiune se mai pun și problemele colegilor deficițari la capitolul prezențe la cursuri și seminarii care riscă să nu fie primiți la examene. Dar o împărțire riguroasă a timpului rezolvă problema minutilor atît de prețioase în sesiune”.

Pentru AMIN HUSUI SALEH (anul V, tehnologie chimică), ultima sesiune a debutat promițător - 10 la DETERGENȚI. Încă trei examene de promovare cu rezultate cit mai bune și lucrarea de diplomă („Coloranți pentru industria textilă sau hîrtie” - coordonator științific un îndrăgit dascăl, prof. dr. ing. Romulus Palea). Cîteva preocupări stringente înaintea celui mai greu examen în care aplică toate cunoștințele de tehnologie organică dobîndite pe parcursul celor cinci ani - producția. Între două preocupări, se relaxează ascultînd muzică: „Sînt membru al unei mari familii de care m-am apropiat sufletește încă din anul I, și de care mă voi despărți cu regret, dar și cu dorința sinceră de a reveni în România la specializare. Cum să-i uit pe Pop sau pe Pap? Și nu numai pe ei...” - adaugă cu nostalgie Amin.

MONICA MILIVOI

ÎNTRU PROPĂȘIREA ȘI DEMNITATEA PATRIEI

Ne este dat să trăim momente dintre acelea care hotărăsc destine, viitorul unei națiuni. Căci, fără îndoială, Congresul al XII-lea al P.C.R., prin întreaga lui desfășurare, prin magistrala și lucida analiză asupra poziției pe care o ocupă țara noastră în ierarhia valorilor mondiale și pe scara ascendentă a civilizației, cuprinsă în Raportul prezentat înaltului forum al comuniștilor de către reprezentantul cel mai autorizat al poporului, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și, mai ales, prin istoricele hotărâri și documente adoptate, se înscrie în cadrul acelor evenimente care își pun amprenta asupra evoluției prezente și viitoare a României socialiste. Congresul a arătat clar care este drumul de muncă și care este drumul pe care trebuie să-l parcurgem ca să putem adăuga numelui de România calificativul „fară de dezvoltare medie”, un calificativ tradus printr-o nouă calitate a muncii și vieții noastre, prin înalt nivel de civilizație. Ceea ce a conferit, însă, Congresului dreptul de a fi numit adevăratul forum al comuniștilor, al țării, locul în care poporul și-a întâlnit conducătorul într-o discuție sinceră și înțeleaptă asupra viitorului său, a fost participarea largă la dezbateri a unor reprezentanți veniți din toate colțurile țării, din toate domeniile de activitate, români, maghiari, germani, sirbi sau de alte naționalități, toți hotărâți să-și onoreze încrederea investită în ei și gata să contribuie cu mintea și experiența lor revoluționară la găsierea soluțiilor optime în mersul ascendent spre progres. Și toate acestea aveau să fie amplificate, la începutul acestui an, hotărâtor pentru cincinalul pe care-l parcurgem, odată cu desfășurarea lucrărilor celui de-al II-lea Congres al Frontului Democratice și Unității Socialiste, cel mai democratic for de dezbateri a marilor probleme ale națiunii, locul în care muncitorii, țărani, intelectuali, comuniști sau membrii ai organizațiilor democratice au exprimat încă o dată, deplină

mînd exemplul de muncă și viață, de înflăcărat și devotat comunist al celui care îl conduce!

Să fim mindri că putem să ne numărăm printre cei care au șansa de a-i fi contemporani, să ridicăm spre înălțimi, odată cu sincerele urări tradiționale și un imn al bucuriei pentru zilele frumoase pe care ni le-am dăruit urmându-ne conducătorul!

G. C.

UN CONGRES AL ÎNTREGULUI POPOR

(Urmare din pag. 1)

evoluție a societății românești, activitate caracterizată prin efortul constant de a desprinde din realitățile țării, din necesitățile vieții poporului nostru formele instituționale și organizatorice cele mai potrivite, capabile să asigure ritmuri înalte de dezvoltare, afirmarea tot mai deplină a potențelor creatoare ale întregului popor.

Născut din realitățile și necesitățile vitale ale poporului român în mersul său pe calea socialismului și comunismului, Frontul Democratice și Unității Socialiste, exprimă interesele fundamentale ale întregului popor și, tocmai din acest motiv, este cel mai larg și autentic cadru politic de manifestare a poporului, iar Congresul său poate fi numit cu deplină îndreptățire Congresul întregului popor.

UNIREA

(Urmare din pag. 1)

tele elaborate în perioada premergătoare actului Unirii.

Idealul unirii a devenit o forță materială și a fost îmbrățișat de popor, deoarece era legat în conștiința marelor cu aspirațiile generale, economice, sociale, politice și culturale. El era înțeles și afirmat în strînsă legătură cu necesitățile societății, care impuneau transformarea, modernizarea și eliberarea acesteia de constrîngerile feudale, organizarea ei în consens cu cerințele progresului istoric.

Astfel, actul Unirii realizat la 24 ianuarie 1859, apare ca un rezultat firesc al dezvoltării istorice a poporului român, care ajungea în urma unor îndelungi prefaceri interne, la încheierea unității sale naționale, și coincide cu vîlstarul unor urzeli diplomatice a puterilor europene rivale. „O viață nouă se începe astăzi pentru România. Ea intră în fine pe calea care o va duce către îndeplinirea destinului sale” — Al. Ioan Cuza 1862/5 februarie /24 ianuarie.

Actul Unirii a deschis în istoria națiunii române, prin semnificația sa general românească, o epocă nouă, care și-a propus drept scop, odată cu consolidarea Unirii, și desăvîșirea unității statale. Acesta nu a fost punctul final al unui proces istoric, ci doar o etapă care a premers viitoarelor transformări, pe drumul devenirii noastre naționale.

România modernă de la 1862 a făcut saltul revoluționar spre România socialistă de astăzi. Strîns unit în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român, își consacră întreaga energie creatoare și dăruire patriotică pentru traducerea în viață a istoricelor hotărâri ale Congresului al XII-lea al P.C.R., program de bază al dezvoltării multilaterale a societății socialiste, a ridicării patriei noastre pe cele mai înalte culmi ale progresului și civilizației.

LUMINI BĂNĂȚENE

Această nouă carte scrisă de Teodor Bulza, vine să completeze o bogată activitate de prozator și jurnalist. Ne referim, fără îndoială, la **O samă de cuvinte românești**, scrisă în colaborare cu profesorul G.I. Tohăneanu, o carte de lexicografie, stilistică, dar și de poezie, de muncă iscoditoare la semnificațiile și vraja cuvîntului românesc. Apoi, romanul **Iulie** ne demonstrează din plin că avem în față un prozator de veritabil și profund talent.

Înainte de toate, însă, Teodor Bulza este un jurnalist cunoscut, fin observator al evenimentelor ce se petrec în viața orașului de pe Bega, a județului Timiș. Cronicile sportive publicate în revista **Orizont** dezvăluie un bun cunoscător al sportului românesc, dublat de un spirit umoristic rafinat, toate relevînd marea lui talent.

În tot ceea ce se naște de sub condeiul său iscusit se observă spiritul angajat, scriitorul care pune pasiune în munca sa, care participă cu sufletul deschis la realizările și bucuriile oamenilor acestor locuri. Noua sa carte, îndreptățeste deplin aceste afirmații, întărite de însăși cuvintele autorului: „De locurile rezumate în filele acestei cărți mă leagă tot ceea ce de exact treizeci de ani, mă ține pe pămînt: viața și munca”, dar (mai cu seamă) de excelentele reportaje ce le cuprinde. Teodor Bulza se relevă a fi un bun cunoscător al spațiilor bănățene și al oamenilor legați de aceste locuri prin viață, muncă, pasiune. Așa cum însuși autorul o mărturisește, cartea este rodul curiozității de a-și cunoaște plaiurile de care îl leagă prim lumină. Reporterul se identifică plenar cu interlocutorii săi, convorbirile realizează ceea ce veșnic dorită intimitate cu omul din fața aceluia dornic să afle cit mai multe. Cu bucurie oamenii simt că reporterul se integrează sincer în spațiul preocupărilor lor, răspunsurile devin continuări firești, nealterate de neîncredere, ale întrebărilor zămislite spontan, dialogul se întrecește cu naturalețe, totul contribuind la un farmec aparte și la deplină realizare a reportajelor.

Se dovedește, încă odată, că reporterul este nu numai un insetat de a cunoaște, ci și un om legat sufleteste de pămîntul patriei sale, că în peregrinările sale sufletul se regăsește în cele ale compatrioților săi cu care se simte legat prin voința de liniște și bunăstare. Depășind nostalgia locurilor dragi Teodor Bulza scoate la iveală truda continuă a omului muncitor, oferă date elocvente despre ceea ce, în liniște și perseverență, se realizează, pe aceste plaiuri, prin muncă și pasiune. Dincolo de rezultatele muncii, portretele oamenilor se completează prin dorița de frumos, prin simțul artistic, prin trianția legăturii cu țara și oamenii ei.

Cartea lui Teodor Bulza, rod al bogatei activități publicistice desfășurate ca și colaborator al revistei **Flacăra**, este o onestă și generoasă declarație de credință și dragoste pentru aceste minunate plaiuri bănățene.

CORNEL BOGDAN

EFIGIILE PATRIEI

Recentul volum de versuri, apărut sub egida Comitetului județean pentru Cultură și Educație Socialistă Timiș este, în egală măsură, un imn închinat patriei și o mărturie a virtuților poetice existente în spațiul spiritual bănățean.

Însumind semnăturile unui mare număr de poeți bănățeni (de naționalitate română, maghiară, germană sau sîrbă), volumul impresionează prin calitatea intrinsecă a versului, cit și prin autenticitatea sentimentului. Privind volumele anterioare ale autorilor consacrați pe plan național, prezenți în plachetă, cititorul își dă seama de naturalețea cu care versul patriotic se integrează în creația acestora (Anghel Dumbrăveanu, Nikolaus

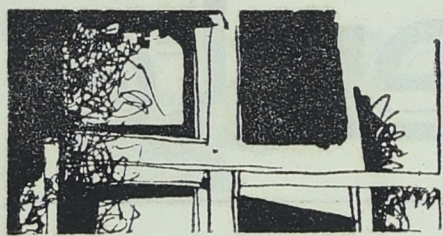
FRUCTELE SPERANTELOR

Acum cîteva luni, unii din noi culegeau fructele toamnei, alții începuseră deja cursurile, dar toți ne mai aflam sub impresia — încă — proaspătă a vacanței. Pentru boboci fusese o vacanță de două ori mai fericită și dacă i-ai fi întrebat la începutul anului cum își imaginează o insiğă — sau orice alt semn distinctiv — care să reprezinte studentul, precis și-ar fi dat fiecare cite două-trei soluții, căutate — sau visate — îndelung. Ne gîndeam atunci la felul în care anul I se va adapta „din mers”, la felul în care anul al II-lea va ști să continue și să îmbunătățească cele deja făcute, la felul în care va reacționa anul al III-lea la primul contact cu practica pedagogică, la felul în care anul al IV-lea va desăvîși întreaga lucrare sa de o facultate și la multe alte feluri și în multe alte feluri.

E drept că sesiunea din iarnă nu dă decît un răspuns „parțial” la aceste întrebări. Dar la fel de drept e că, chiar dacă acest răspuns va fi bun, munca pentru la vară va trebui să fie la fel de serioasă. Prin urmare, la volume de muncă (și emoții) egale, nu poate să corespundă decît o importanță egală a celor două sesiuni, de unde grija deosebită cu care trebuie pregătită (și) aceasta din iarnă.

Înainte de toate, această pregătire va fi individuală. Timp de cîteva luni, studentii au beneficiat de toate formele posibile de însușire a cunoștințelor: cursuri, seminarii — cu prezentare de lucrări, cursuri practice, cercuri științifice. În această perioadă a avut loc pregătirea în colectiv: discuțiile de la seminarii și cercuri — că să nu le amintim decît pe acelea desfășurate într-un cadru organizat, au dus la asimilarea unor metode de lucru ce își vor dovedi deplinătatea și eficiența acum, în sesiune, cînd nu ne mai rămîne decît să organizăm ceea ce am învățat și doar ici și colo să mai completăm. Acesta e idealul, desigur. Cîți dintre noi nu vor sta nopți întregi, cu sticle de apă minerală pe masă (setea asta de cunoaștere...) citînd pe rupe, dîndu-și uneori seama că de un sfert de ceas citesc același rînd? Spune profesorul: „Un timp pentru fiecare lucru și fiecare lucru la timpul său”. Spune studentul: Mai bine mai tîrziu, de cît niciodată, ceea ce dovedește că e conștient de datoria lui. Și, în definitiv, ce lucru poate fi mai frumos decît această speranță eternă a studentului? Atît cit speră el într-o sesiune, nu mai speră, poate, decît la... repartitie. Și mai există o temere: aceea că fructele speranțelor sale nu-și vor găsi la timp locul în carnet, întrucît acesta se află la bibliotecă, dat în schimbul vreunei cărți. Poate că odată, în viitorul nu prea îndepărtat, ei se vor lua ostatici în schimb. Dar asta-i altă poveste.

GABRIEL ZANESCU

LECTURI

POEZIA 1979

Deși tradiționalele evaluări ale literaturii anului editorial (atâtea cite s-au făcut în momentul de față) vorbesc de 1979 ca de o perioadă de relansare, îndeosebi a criticii, nu pot fi trecute cu vederea nici celelalte laturi ale activității literare. Romanul s-a menținut la aceleași înalte cote ale actualității după cum ne obișnuise în ultimii câțiva ani, iar poezia, spațiu labil prin excelență, a fost și prin producțiile editoriale recente, un loc al confruntărilor cele mai directe. Nu a fost exclusă polemica (între generații, dar și între stiluri), cum nu au lipsit nici încercările de relansare, de reintegrare în circuitul literar a unor modalități lirice care păreau definitiv scoase în afara modului „actual” de concepere a literaturii. În acest sens, volumul proaspătului debutant Traian T. Coșovei, *Ninsoare electrică*, este o reactualizare a recuzitei ce făcea farmecul unei anumite părți a literaturii de avangardă. Re-make-ul său este grăitor

pentru problematica întregii serii de poeți tineri afirmati în ultimii doi sau trei ani. Tot „noul val” al suprarealismului se ratașează și Gabriel Chifu, prin ultimul său volum, *Realul eruptiv*. Parțial, aceeași influență este detectabilă în volumul de debut al unui foarte talentat poet tânăr, Eugen Suciu. Bucuria anonimului, de altfel, arată și alte influențe, aceea a poeziei beat, de pildă, dar demersul poetic este unul mai degrabă bazat pe ceea ce a rămas neînvațat din lecție decât pe imitarea ideilor din Howl, spre exemplu, manifestul neoficial al poeziei beatnicilor.

Schimbarea de direcție înregistrată de poezia lui Mircea Dinescu în *La dispoziția dumneavoastră* poate fi și mai bine înțeleasă în contextul creat de ivirea la orizont a unei noi serii de poeți. Chiar dacă apropierea de textul poetic se face la Mircea Dinescu dintr-un sens opus, volumul la care ne referim pune în lumină un moment de derută a creatorului, clipa în care virtuțile clasice ale lirismului sînt puse sub semnul îndoielii. Rămîne de văzut felul în care poetul va ști să dea o rezolvare acestei dileme, ce nu este doar a lui, ci aparține și momentului liric actual în genere.

Oscilațiile observabile și în scrisul unor poeți deja consacrați (Anghel Dumbrăveanu, prin ultima sa antologie, se apleacă tot mai mult asupra virtuților cuvîntului, Gheorghe Tomozei se stabilizează, în *Ierbar de nervi*, în perimetrul poeziei conceptuale, Ioanid Romanescu propune în *Nordul obiectelor* o variantă a „poeziei trăite”, Ion Brad se îndreaptă, cu *Războiul cunoașterii*, spre sursele poeziei mitice, și lista nu se încheie aici) sînt resimțite din plin și de reprezentanții generației în plină afirmare. Astfel, Adrian Popescu se apropie mult de genul poeziei cultivate în vremea din urmă de Ștefan Aug. Doinaș. Curtea medicilor marchează intrarea într-o etapă livrescă, atît a unui poet, cît și a unei poezii. Decorul și prezența, volum de poezii ce a impus atenției o excelentă cercetătoare a fenomenelor teoretice ale literaturii (afirmată cu Paul Valéry și modelul Leonardo), Gabriela Negreanu, subliniază cu și mai multă pregnanță existența unui climat al înnoirilor în lirica acestor zile. Poeta la care ne referim reușește un remarcabil echilibru al mai multor feluri de a face poezia, unificarea posibilă mai ales datorită nivelului înalt al tratării fiecăruia în parte.

Un statut asemănător îl are și poezia creatorilor din categoria numită de Laurențiu Ulci „generația '80”. „Noul val”, susținut de unele reviste „Amfiteatru, Echinox, Dialog, dar și de *Lucașfărul*, *România literară*, *Orizont* etc.) a început să-și aibă deja reprezentanții autorizați. Poeți debutanți (Traian T. Coșovei, Emil Hurezeanu, Radu Drăgan) sau aflați în pragul debutului (Matei Vișniec, Marcel Tolcea, Elena Ștefci, Ioan Morar, Domnița Petri, Ion Mureșan etc.), completează cu o nuanță inconfundabilă imaginea unei geografii lirice extrem de complexe.

MIRCEA MIHAIEȘ

Întîrziată noaptea
umbra nu mai este
decît un om.

În albia rîului
copilul țîpînd —
apa nicăieri.

Mușuroaie sub
zăpada așternută;
mioarele-n somn.

Din pat ridicat
leneș lumina o sting —
țîpăt în stradă.

HAIKU

Haine, lenjerie
împrăștiate, de-a valma —
dragostea!

Mina rece
fulgul de nea ți-a atins
de dor topindu-se.

Ploaie de primăvară —
singur la masa
cu lozuri în plic.

Vuietul mării;
din întuneric rămas
jarul țigării.

Frunzele lîn desprinzîndu-se
pe ultima coală
haiku-ul

Drum înghițit
de întunericul nopții;
dovleac luminînd.

Printre ierburi
încremenit ariciul;
foșnetul pădurii.

În acvariul mic
pești zvîcnînd speriați;
soare răsărit.

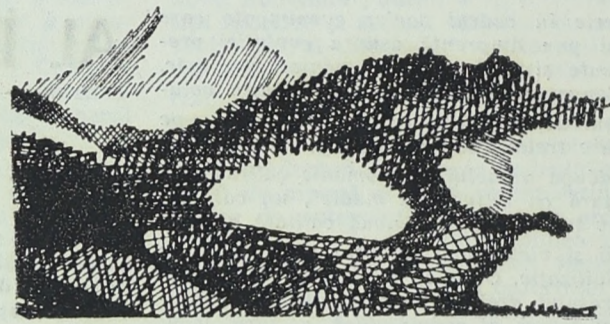
Neașteptată ceață;
smucîndu-se-n lanț
cîinele latră.

CATALIN ISMAN

Virtuțile și servituțile criticii

O mentalitate prea confortabilă reducea exercițiul critic la simpla „explicare” a operei, îi înțelegea adică rostul doar prin această unică servituțe; orice abatere de la „lege” risca să fie sancționată. Iată de ce impactul „noii critici” asupra conștiinței literare în general a fost pe cît de violent pe atîta de fecund, căci ea nu numai că protestează împotriva condiției sale de ancilla litera-

turae, dar merge pînă acolo încît își adjudecă un statut de creație egal cu al literaturii înseși. Fi- rește, căderile în cealaltă extremă nu vor lipsi nici ele, unii critici făcîndu-și un titlu de noblețe din ignorarea conținutului operei pe care o vor trata doar ca pretext pentru elaborări proprii ce s-ar putea încadra, eventual, într-un soi de... me- taliteratură.

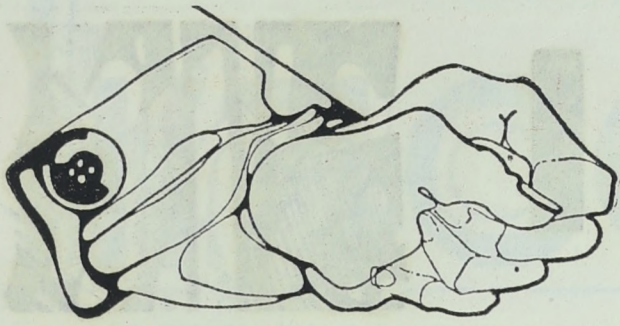
Din fericire, critica s-a regăsit repede după a- semenea seisme, conștientă fiind de servituțile, dar și de virtuțile ei reale a căror dialectică doar îi asigură adevărata substanță. Căci, oricîtă liber- tate și-ar asuma criticul în raport cu textul stu- diat, el nu-și va putea construi discursul decît țî- nînd seama de realitatea acestuia. Somnînd opera să-și actualizeze latențele, virtual nelimitate, cri- ticul ne poate oferi, uneori, o imagine a ei care să șocheze prin insolitul sau prin noutatea ce-o adu- ce în raport cu imaginile deja cunoscute. Ceea ce nu însemnează, evident, că imaginea respectivă e falsă, numai pentru că ea contrazice viziunea „o- ficială” sau propria noastră concepție despre ope- ra în cauză.

Literatura autentică are capacitatea de a se re- genera mereu, dar forța ei palingenetică nu se poate manifesta decît prin lectură, o lectură cre- atoare desigur, care, punînd în mișcare resor- turile intime ale operei, să-î sporească zestrea se- mantică. În acest sens, vom fi de acord că o bu- nă critică își respectă servituțile față de textul pe care îl comentează, dar își valorifică și prop- rii virtuți creatoare în măsura în care, așa cum am spus, îi lărgeste acestuia semnificația.

Dintre multele exemple care ar putea ilustra afirmațiile de mai sus, ne vom opri la unul sin- gur, cel mai spectaculos, poate, din ultima vreme: e vorba de exegeza sadoveniană. Pînă nu demult, cu rare excepții, Sadoveanu era venerat ca un „Ceahlău al literaturii noastre”, un mare „poet” al naturii, „rapsodul neîntrecut al istoriei naționale” etc. Asemenea clișee amenințau să desubstanțiale- ze opera scriitorului și s-o plaseze în raftul „clasicilor” pe care îi stimezi, dar... le deschizi mai rar volumele. După câțiva ani de tăcere so- lemnă, e drept, opera lui Sadoveanu reintră în actualitate determinînd una din cele mai impres- ionante metamorfoze critice. Considerat un „pri- mitiv”, lipsit de cultură, dar înzestrat cu o neobiș- nuită intuiție a lucrurilor, Sadoveanu apare din- tr-o dată, în lumina noilor exegeze, ca un erudit ce-și disimulează cultura în actul de creație, po- ate cel mai intelectual scriitor român de la Emines- cu încôace (Al. Paleologu), autor cu un acut simț al livrescului (N. Manolescu) etc.

Oricît de șocante ar fi aceste opinii și oricîte perplexități și reticențe ar provoca, ele sînt, în esență, plauzibile căci decurg dintr-un examen profund al operei, își au deci premisele în textul sadovenian, nicidecum în fantezia hiperbolică a criticilor. Meritul acestora din urmă este de-a fi descoperit în literatura lui Sadoveanu sensuri tul- burătoare încifrate în imaginile pe care atîția alții le-au cercetat doar la suprafață. „Noul” Sadove- anu ar putea fi considerat „creația” criticii de azi, dar el nu este, totuși, atît de „nou” încît să nu mai semene deloc cu cel „vechi”, și aceasta gra- ție faptului că exegeții contemporani s-au priceput să impace virtuțile cu servituțile actului critic, discursul lor fiind deopotrivă operă de creație și demers hermeneutic.

I. CHEIE-PANTEA

Aportul operei scrise a naționalităților conlocuitoare în creația spirituală contemporană

Orice creație spirituală aspiră către o finalitate, un adevăr sau ideal, conferind universalitatea, sau indicând statutul valorilor fundamentale, binele și frumosul. Imaginea asupra preocupărilor intelectuale în contemporaneitate este completată prin unanimă recunoaștere a contribuțiilor naționalităților conlocuitoare. Existența unor tradiții ale îndelungatei conviețuirii și cooperării, ale luptei comune pentru progres desfășurată de români, maghiari, germani și celelalte naționalități, a intrat în centrul atenției istoriografiei noastre.

Paginile memorialistice, cele de vervă ziaristică sau valoroasele tălmăciri sint revelatoare pentru contribuția scriitorilor maghiari, germani, sirbi, care trăiesc și creează în România. Bunăoară, vitalitatea scrisului german din țara noastră, tendințele sale progresiste, se constituie într-o evidentă continuitate cu manifestările prezente în presa muncitorească de la sfârșitul secolului al XIX-lea sau cu cele din revistele literare inițiate de partid în ilegalitate care și-au aflat un cadru adecvat de dezvoltare după 23 August. Alături de scriitori cu sacrați, care ar fi: Adolf Meschendorfer (1877-1963), Oscar Walter Cisek, Erwin Wittstock Alfred Margul Sperber, în ultimii 35 de ani, s-au afirmat reprezentanții unei generații intermediare; între ei, cu vigoare stilistică s-au remarcat poezii Franz Johannes Bulhardt (n. 1914) și Werner Bossert (n. 1916), dramaturgul Hans Kehrler (n. 1912), romancierii Andreas A. Lillin (n. 1915) și Anton Breitenhofer (n. 1912), creațiile acestora reliefează evenimentele de o indubitabilă valoare documentară.

În trecut o preocupare mai insistență în sensul reciprocității cunoașterii scrisului la români și germani, o întâlnim în demersurile efectuate de marele istoric Nicolae Iorga, el fiind adeseori prezent în revista brașoveană „Die Karpathen” (1907-1914) și la Adolf Meschendorfer, editorul ei. Cu toate acestea însă, realizările deosebite, așa cum fusese traducerea romanului „Leonore” al lui Meschendorfer de către Aurel

Locusteanu (1920), semnifică doar o excepție. Fără a trece cu vederea faptul că reprezentanții ai spiritualității românești interbelice, ca Lucian Blaga, Ion Pillat, Alexandru Philippide sau Eugen Jebeleanu au tradus din poezia noastră de limbă germană putem vorbi despre o sistematică preocupare în vederea promovării unei reciproce cunoașteri a creațiilor literar-istorice, decât în zilele noastre și acestea, ca rezultat a politicii naționale consecutive promovată de P.C.R. și de statul nostru socialist. Astfel, volumele „Im Wandel der Zeiten. Rumanische Volksdichtungen” (Poezii populare românești, 1953, 1954, 1969) de Alfred Margul-Sperber, „Poezii germani din R.P.R.” (1957) sau recentele antologii care se dovedesc valoroase traduceri ale unor poezii consacrate ca Maria Banuș, Ștefan Augustin Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Veronica Porumbescu, Ion Horea, realizate de prestigioși traducători: Corneliu Buchholtzer, I. Casian-Mătășaru, Lazăr Iliescu, Alexandru Sahighian ș.a., definesc un interes aparte în literatura contemporană românească pentru propășirea unei scriituri umaniste de valoare politică și istorică. Se cuvine să amintim și poezia dialectică existentă din zilele noastre, ca un factor optimizant, articulând constelațiilor teoretice marxiste, prezentă prin pana unor reprezentanți de seamă ca, Nikolaus Berwanger și Ludwig Schwartz.

Pentru literatura de expresie sîrbă, Banatul a fost acela care a aduc câteva nume, astăzi reprezentative, pentru creația acestei naționalități din țara noastră. Poetul Vladimir Ciocov a închinat versuri patriei, partidului comunist, a cîntat în strofele sale oamenii simpli, oamenii noi, frumusețile pămîntului și dragostea. I se alătură un pasionat cercetător, entuziast animator al slovei scrise în limba sîrbo-croată, descoperitor al noii mărturii istorice privind relațiile culturale româno-iugoslave de-a lungul timpului, profesorul dr. Mirco Jivcovic, conf. univ. la Facultatea de limbi și literatură slave din București.

VICTOR NEUMANN

Richard Wagner

Proiect pentru o călătorie cu tramvaiul

deasupra pieții zboară porumbeii
ca-n fotografii de piețe renumite
de oamenii întilniți aici se știe din amintire că
e o după-masă sau o dimineață sau un nu-mi-pasă-ce și dacă se trece neintenționat așa aici
cu pericolul de a apare curînd pe o vedere în rolul unui trecător întimplător
sau a unui muncitor relaxat se poate întimpla ca
deodată totul „ce sare în ochi” să devină imagine reprezentativă vegetarea bătrînilor pe bănci împingerea accentuată a unui cărucior sărutările perechii impresia de a fi văzut toate acestea deja la cinema trec pieziș de partea cealaltă a străzii priviri imaginare în spate mă mișc ca unul care se știe observat deci mă mișc pentru cineva și această mișcare este adevărată și falsă concomitent și pe cînd alerg peste carosabil văd deja în stație oameni citind ziarul sărutîndu-se pâlăvrăgînd cărînd plase cu cumpărături gîfîind bombănînd căutînd după mărunțiș și mergînd incoace și-ncolo trebuie să mă silesc să fac următorul pas pasul pe-alături pentru câteva clipe aveam impresia că ceva în mine s-a rupt și că am făcut „pasul în gol” dacă nu mi-aș fi amintit de expresie ca de o sintagmă stau după aceea în stație strîns între speranțele răsădite din creiere din jur stau într-o dimineață sau după-masă sau într-un nu-mi-pasă-ce aici și văd cum se opresc tramvaiele cum ușile se deschid cum un transport coboară altul urcă cum ușile se închid deschid fete zîmbind domni chei purtînd umbrele grase gîfîind frînturi de vorbe începuturi de povestiri un zgomot monoton de scurmare ceva nu-i în regulă fmi spun ceva nu-i în regulă dar spune-mi doar ce

traducere RICHARD STENGEL

Richard Stengel

AICI SE POATE MENȚIONA CAZUL

MOTTO:
și pe urmă contrăntrebarea cine
nu ar fi dispus
cine s-ar refuza
cine n-ar executa ordinele
și s-ar lăsa pus la zid

(Gerald Grassl)

zise el și trase găbit din țigara pe care o ținea în mîna stîngă, cu cealaltă însă bătea nerăbdător în masă, după ce s-a jucat cu cutia de chibrituri și cu un chibrit și și-a aprins o țigară după aceea, după ce a frecat-o între degetul mare și arătător, după ce a comandat o cafea și o vodcă, mi se pare că a fost una mare, cu două pahare cu apă, după ce a făcut semn unei doamne, pe care precis o cunoștea, căci ea nu i-a zîmbit, după ce i-a șoptit ceva la ureche, cînd ea s-a aplecat spre el, tabureții erau cam mici, după ce a mîngîiat-o și i-a lăsat părul să-i alunece printre degete, după ce a mai comandat încă un rînd, după ce a observat sala neaerisită a micului bar și a privit înspre intrare, după ce și-a aprins un Snagov și precis s-a gîndit la ceva, după ce a privit de mai multe ori ușa de la intrare, era un du-te-vino neconținut și s-a uitat de mai multe ori la ceasul de pe mină, după ce și-a aprins o țigară la bricheta unui cunoscut, după ce a schimbat câteva cuvinte lipsite de importanță cu el, după ce acesta a clătinat energic capul și s-a strecurat printre mese dînd din umeri și s-a așezat chiar lingă mine, în colț, după ce a refuzat cu fața zîmbitoare fetele care voiau să se așeze la masa lui, după ce l-a descoperit prin fum pe Peter stînd la intrare și i-a făcut semn cu mîna, după ce Peter s-a așezat la masa lui și a luat și el ceva, după ce acesta s-a sprijinit cu coatele pe masă și a întrebat cam așa: te-am lăsat să aștepti mult? uite, nevastă-mea iar a vrut scandal, doar cunoști povestea, nu se mai sfîrșește, după ce au vorbit despre unul, pe care nu-l cunoșteam, care cîci ar fi învîrțit ceva, după ce a fost la toaletă, după ce s-au certat cu glas tare despre o carte, cam așa: cunoști cartea lui Sabato? da, dar nu sînt de acord cu câteva lucruri, de exemplu miticizarea asta neconținută, felul său surrealist, da, s-ar putea să ai dreptate, dar gîndește-te că e o caracteristică a literaturii sudamericane în general etc., etc. de nedeslușit, după ce au discutat despre un film, gesticulau mulat și infierbîntat, după ce Peter și-a comandat încă unul mic, cu multă apă, și-au cumpărat țigări și m-au descoperit pe mine, după ce m-am ridicat imediat după aceea și am cerut un foc, după ce și-au aprins și ei niște țigări, m-au servit cu un foc și au continuat cam așa: Peter, aici, în hărmălaia astă, putem vorbi liniștiți de orice, după ce acesta a spus cam așa: cred că bărbosul din colț, chiar de lingă noi, ne ascultă, nu te uita într-acolo, stai puțin... mai așteaptă, după ce, jucîndu-se, a întors cutia de chibrituri într-o parte și-ntr-alta, deja mai nervos, a tras grăbit din țigară, după ce s-a infierbîntat asupra unei teme, și a bătut ritmic cu degetele în masă, eu m-am simțit descoperit și am șters-o repede, după ce el a devenit mai neliniștit, pentru că eu nu plecasem am ieșit în stradă și am dispărut după colț, a spus, după ce eram deja departe, aici se poate menționa cazul...

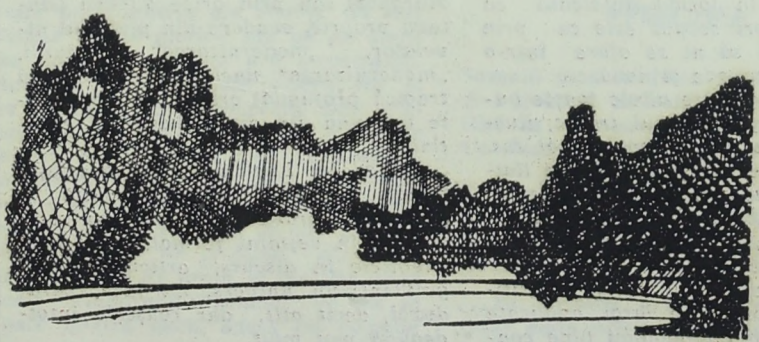
Traducere de R. BEITZ

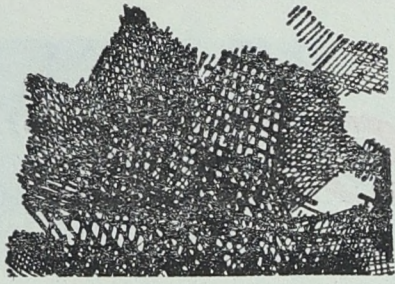
DEBUT

Erika Dewald

Hilfst du mir vielleicht über das Hören un Sehen und Fühlen hinüber ohne in mich zu fallen?
☆
Faltige Stirn, gerunzelte Brauen, weisses Grinsen von unterm Tisch: Papierknäuel.
☆
Uneben — die Wandkante streut Stolpern aus. Die weit geöffnete Tür — zu schmal für soviele Gedanken — und Bedenkengänge.
☆
Rostgrün — dieser Herbs. Wer sieht, wie zerstäubt er zusammenstürzt, aufzuckend unter Nachtschreien der Strassenkehrerin?

Weisse Margarete an meinem Krankenbett. Gespenst, nachthustend, schwankende Blütenblätter weiss verlängertes Tasten nach mir.
☆
Strassenlampe, weisse Eisblume, blütenblätterlos.
☆
Eine Gottesträne für dich fiel auf meine Handfläche. Von meiner Lebenslinie geblendet, sahst du sie nicht.
☆
Ich danke für deine Unruhe: man bekommt selten Seelenseitenblicke geschenkt.

journal

Sorin Titel

CLIPA CEA REPEDE

Cel care scrie despre un roman de mare calitate și, cu atât mai mult, dacă acest roman este modern, se găsește în fața unor situații paradoxale: încercând să-și argumenteze judecata de valoare, el va convinge un public deja convins de o evidență, aceea că romanul este bun, iar, dacă nu-și va impune decît să descrie unele particularități ale textului, din nou se va izbi, de data aceasta de textul însuși, care, printr-una dintre condițiile sale de a fi modern, este reflexiv, cu alte cuvinte, într-un fel sau altul, se autoexplică.

Am scris aceste rânduri avînd în minte ultimul roman publicat al lui Sorin Titel, *Clipa cea repede*, care, într-unul dintre cele mai frumoase pasaje ale unui întreg fără scaderi, se gindește metaforic pe sine: un „circular” ratat oferă spectacole incomplete, își pregătește publicul, prelungind nepermis de mult momentul de dinaintea miracolului care excită, amețește, dar nu are loc niciodată: înghițirea unei săbii. Atunci cînd însă minunea se împlinește (personajul reușește să meargă pe sîrmă), ea provoacă decepție. Iată cele de mai sus „traduse” de J.L. Borges: „Muzica, stările de fericire, mitologia, chipurile brăzdate de timp, unele apusuri și unele locuri vor să ne spună ceva ce n-ar fi trebuit să uităm niciodată sau sint gata să ne spună ceva; această iminență a unei revelații care nu se produce este, poate, faptul estetic”.

Meditație profundă asupra timpului care trece, romanul ne oferă o fenomenologie a clipei. Din loc în loc, povestirea se oprește din curgerea ei continuă, în imagini ce, în aparență lor incremenite, par a intra într-o mișcare circulară. Deasupra unui gol semantic, clipele rămîn ca pure prezențe, căci în strălucirea acestor momente, textul și imaginea nu par să mai fie susținute de o semnificație: „O căisă coaptă a căzut lingă furturia doamnei Letiția și a pătat fața de masă”, „o picătură de apă călduță îți alunecă pe piept; descoperi, în acea trecătoare clipă a trezirii din leșin, lumea cu splendoarea ei de nimic tulburată, veșnică și nepieritoare — mai frumoasă, mai proaspătă ca oricînd” sau, în lumina clară a unei după-amieze, cînd „domnișoara s-a apropiat și ea de izvor” să bea apă „și s-au desprins cozile și i s-a udat părul”.

Fructul, fîntîna sau izvorul, steaua din apă („Izvorul cu apa lui limpede și rece se afla departe... ea vedea apa clar izvorînd din izvor, vedea o stea mai îndepărtată și mai strălucitoare decît toate celelalte, pilpînd, veșnic vie, în o-

glinda lui întunecată; o stea a cărui strălucire venea, deopotrivă, din înaltul cerului și din adîncul izvorului...”), o lacrimă ce cade la nesfîrșit pe un obraz, un parfum („Sinzienele miroseau tare frumos, te dureau capul de atîta floare”) sînt tot atîtea ipostaze ale clipei.

Romanul acesta (ca și *Pasărea și umbra* sau *Tara îndepărtată*) ne amintește că primordial este verbul a fi: aici, de fapt, o suită de prezențe, de clipe, trecute deja, nu vor ca să mai treacă. Deși mozaicat, juxtapus, textul nu lasă niciodată impresia incoerenței: un fluid senzual și o continuitate a motivului unesc aceste părți fermecătoare, fiecare în sine și prin toate celelalte.

Atît de vechiul motiv al trecerii timpului, în literatură, s-a exprimat, întotdeauna, prin cele mai clare, dar și mai profunde simboluri: riul, fata frumoasă, trandafirul. Îl întîlnim în *Clipa cea repede* într-o tulburătoare simplitate. În fața curgerii neîncetate, tristețea nu implică dramatizmul și nici nu exclude o oarecare atitudine ludică, explicabil, căci, iată, clipele, în pagina cărții, sînt reversibile, ele vin parcă de la sine, fără efortul proustian de recuperare a lor și fără chinul semnificării: clipele sînt și sînt frumoase. Între suportul frumuseții și calitatea de a fi frumos nu există distanță. Nici o valoare, nici un sens nu se interpun spre motivare între clipă și frumusețea ei.

Sonoritatea cuvîntului nu este indiferentă. Muzica specială a acestei proze își are, desigur, și aici o rădăcină. Pornită să curgă, ea nu se mai oprește, nu pare că, vreodată, s-ar mai opri, e în puterea unei vrăji aidoma ferestrăului care, în mîna unui personaj, pornește să cînte („Din pricina undulațiilor la care era supus, ferestrăul scoate niște sunete prelungi și cu totul neașteptate, încep să cînte, de fapt, spre marea surpriză a celui ce-l minuia. Gheran își luă mîinile de pe ferestrău, dar, spre marea lui uimire, ferestrăul continua singur să taie lemne, scoțînd sunetele acelea ciudate care semănau cu un cîntec și împrăștiînd de jur împrejur o ninsoare fină de rumeguș”). Sînt firești, în această carte, trecerile de la real la real, de la prezent la trecut, de la personaj la personaj, de la moarte la viață („Așa s-a întîmplat e-am murit, dar porcecele puse de mine oamenilor au rămas și după moartea mea...”). Dialogul cu cei care au murit este posibil, fără ca spaima să tulbure această încălcare a limitelor de netrecut. Ceea ce se obține nu este fantasticul, ci, mai degrabă, miraculosul. Misterul, dacă el există, este un mister al luminii, o mirare prelungită în fata a ceea ce este.

Avem în proza lui Sorin Titel certitudinea unei literaturi de profunzime și rafinament, o literatură „estetică” și, în același timp, modernă prin (sau și prin) folosirea (aparent paradox, de data aceasta) unui material și, uneori, a unei tehnici tradiționale (C. Ungureanu remarcă, în cronica sa, prezența simbolului). (A se observa că aceste determinări stau, de obicei, în opoziție).

VASILE POPOVICI

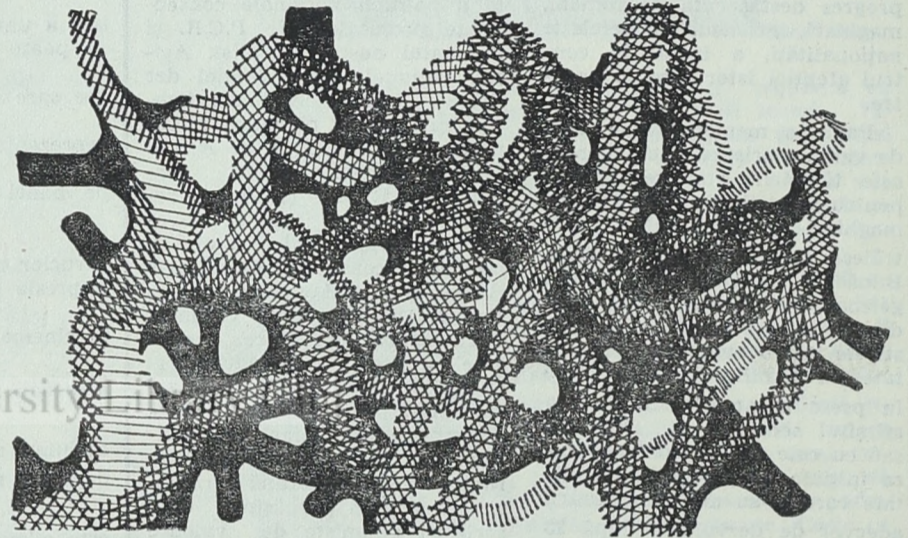
ÎNSEMNĂRI CRITICE

(fragment)

Intr-o măsură din ce în ce mai mare critica actuală este și act pentru sine pe lingă statutul tradițional „a-servit” al unui simplu discurs asupra discursului. Aceste mutații treptate s-ar putea să prefigureze metamorfoze viitoare esențiale, probate de existența unui asemenea unghi de deschidere al actului critic spre propria sa procesualitate și spre metoda pe care și-a asumă. În acest spațiu de ființare se întrezărește o fertilă pistă de lectură a „operei” critice, constituită într-o adevărată „aventură intelectuală”, cum le place să afirme criticilor noi. Așa stau lucrurile, după cite putem întui, în Franța, unde literatura înseamnă din ce în ce mai mult critică (eseu, meditație, reflexie, etc.) și din ce în ce mai puțin (din păcate) poezie și (chiar și) roman mare, novator. Acesta din urmă se naște viguros în continentul american sau în literaturile considerate minore

a lui Lucian Raicu forțează înspre surprinderea laboratorului misterios al cauzei fundamentale a literaturilor. Pentru a cuprinde mișcarea spiritului pînă în pragul expresiei sale elaborate autorul apelează la un număr apreciabil de mărturii ale marilor scriitori risipite prin cărți, memorii, corespondențe, jurnal, interviuri. Discerierile de mare finețe relevă aspecte ale unei adevărate fenomenologii a creației. (...)

Nenumărate reflexii urmăresc anatomia originalității operei literare, în ce constă aceasta și cum anume este „dobîndită” sau „prelucrată”. Alte distincții configurează statutul creatorului „de tip clasic și cel eminentamente modern”, al poeziei elaborate și conceptuale și al celei profunde și eruptive, al momentelor „active” și „sterile” în creație, al „greșelilor” și al „imperfecțiunilor” geniale în capodopere, al naturaleții în elaborare,

(și care nu fac, prin creșterea lor literară, decît să ia în posesie un spațiu care le aparține de drept).

Nu este mai puțin adevărat însă că aparenta situație în anticameră tînde să devină independentă. Această întemeiere pentru sine a fost inițiată de critica impresionistă conform celor afirmate de Anatole France după care orice critic onest ar trebui să recunoască că pînă la urmă vorbește „despre sine a-propos de Homer, Goethe sau Stendhal”. Îndrăzneala afirmație a criticului francez stabilește ferm un spațiu de siguranță al actului de „creație” critică; anticamera devenind cameră iar efortul situației în interiorul literaturii, literatura însăși.

De aceea poate iritarea unor care înfierează „moda” critică (justificată doar în raport cu excesele epigonice). Se susține că prin modă sau metodă nouă opera ar deveni un biet pretext menit să lumineze posibilitățile cutărui sau cutărui insolent. Problema ar trebui însă pusă și dintr-o altă perspectivă, deoarece în comparație cu marile construcții critice ale secolului nostru insolenta înseamnă epigonat, adică agresiunea unei terminologii importate neadevărat și abuziv. Pentru un sistem critic original, însușirea unei terminologii servește întotdeauna efortului articulării clare al unui drum. Altcumva demersul critic crește doar în formă (înțelegându-se ca manierare) ori scopul este ca prin formă, fondul să ni se ofere într-o perspectivă limpede și nouă.

Două cărți, printre altele foarte bune care au apărut anul trecut, ilustrează incitant ideile expuse mai sus. Este vorba de cartea lui Lucian Raicu, *Reflexii asupra spiritului creator* (Ed. Cartea Românească 1979) și *Li-vius Ciocârlie, Negru și alb* (Ed. Cartea Românească, 1979).

Amîndouă extind investigația critică asupra unor spații largi, analizate în lumina unei metodologii bine conturate. Cărtea despre spiritul creator

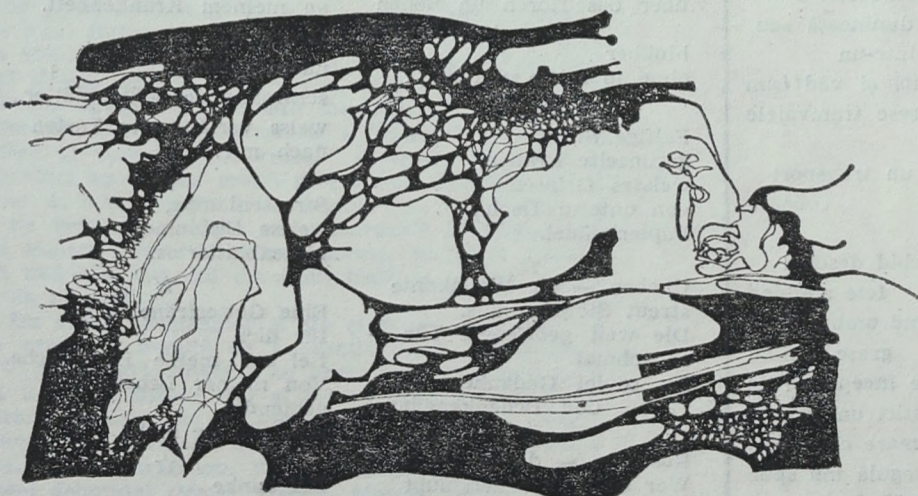
al zăgăzuirii spontaneității fidele sentimentelor „înalte” prin artizan și „mînciuună” validă estetic, al dificultății scrisului, al eternei Literaturii care veșnic trebuie să spună „ceva” prin „altceva”, al scrisului-semn și mărturie existențială, rezultat al prea plinului interior sau al sărăciei imaginative, al oboselii și al salvării prin creație, al limitei și al luptei neînterupte cu inerția limitativă, etc. etc.

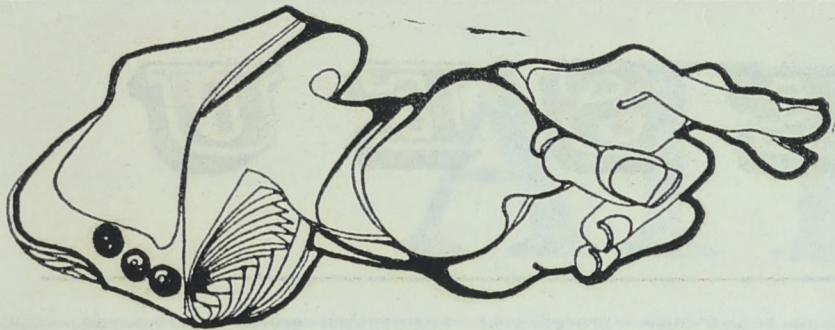
Redusă pînă la ultimele ei consecințe creația este aventură și răzvrătire; o trezie tragică provocată de impactul cu limita obsedantă și ireductibilă. Creatorul tragic este un egalatru discret care exprimă nivelul experienței colective dramatismul polimorf al unui moment individual. Suferința creatoare nu este spontană, adică eliberatoare, ci estetică: metamorfozabilă în forme și structuri. Idealurile absolute ale meșterului genial sînt înșelate încă din clipa formulării. Niciodată înfinitul nu va putea fi rivnit, cu reali sorși de izbîndă, de către finit; astfel că tragicul existențial va fi dublat întotdeauna la marii creatori de unul al comunicării „noneliberatoare”.

Nu este mai puțin adevărat însă că abia în confruntarea cu aceste limite se naște Opera. Doar în încercarea acestei transcenderi, prin eforturile de a numi numitul, chiar și prin arătarea lui cu degetul (cum ar spune Marguez) sau prin orice altceva (sintaxă proprie, evadare din platonul nivelator, „modernizarea” viziunii, „modernizarea” uneltelor, substanță tragică profundă) creația se împlinește într-una din dimensiunile ei esențiale.

Cartea lui Lucian Raicu povestește tocmai despre această fascinantă și esențială ispravă a creatorului care, lucrînd în veșmînt formal, organizînd cuvintele în discurs, articulînd imagini într-un univers, nu face, paradoxal, decît atît, dar reușește întotdeauna mai mult.

DANIEL VIGHI

POESIS

PETRU ILIEȘU

lui LUCIAN RAICU

Nu citisem cu destulă băgare de seamă Pastelul handicapat, volumul de debut al lui Petru Ilieșu, încât abia Autoportret cu foxterrier, publicat în revistă, și alte poeme cunoscute ulterior mi-au dat acel sentiment, mai tare decât blazarea ce te pîndește atunci cînd și-ai făcut din lectură o profesiune — sentimentul apariției unui poet.

Petru Ilieșu caută, s-ar zice, un spațiu interior, un „cu totul aparte refugiu”, ceva ca un acvariu intim, vibrînd potolit, nocturn albastru, învăluitoare. El pare să ferească de atingeri rezezi un suflet vulnerabil, scufundîndu-l într-un spațiu de rezonanță a cărui, însă, închidere spre sine nu se desăvîrșește. Pereții de sticlă se sparg, lumini izbucnesc, sunete ascuțite se aud. Simți cum îl incolțesc coridoarele, cum străzi ascuțite îl înțepă din mai multe părți și cum se scurg pe canalele lor „bucăți mari de întuneric” smulse din trupul lui.

Dacă i se întîmplă astfel, nu este din pricina a nu știu cărei presiuni din afară, cit datorită febrei lui de a se arăta și, mai ales, de a pînă, de a afla, de a umple cu imaginile și sunetele lumii locul prea larg dintre învelișul lui și el însuși.

Există, așadar, la Petru Ilieșu, o nevoie de expansiune și de cuprindere care ni-l apropie. Simțurile lui acute devin, de aceea, un organ de percepție al cititorului, un organ de improspătare a lumii. Căutîndu-și spațiul — și găsîndu-l în cele din urmă, ca orice poet, între marginile poemului —, Petru Ilieșu ne face să experimentăm propriul nostru spațiu cu un simț contemporan. Nimic experimental, însă, în gestul său. Poezia lui pornește dintr-o exigență autentică, încît se poate spune că Petru Ilieșu nu scrie, cum li se întîmplă atîtor, pentru a fi poet, ci pentru că este poet.

LIVIUȘ CIOCARLIE

Întîlnirea cu un poet este întotdeauna și în orice împrejurare o mare bucurie. Și mai mare este atunci cînd constatînd o vocație lirică, un început căruia îi acorzi tot interesul, urmărești apoi cum se desfășoară, cum evoluează, pînă aproape de conștiința de sine, mai ales pînă la acel moment al cristalizării căutărilor, experimentelor și sinuozității într-o poezie ce nu dezmente așteptările.

O asemenea bucurie a putut produce — pentru cei ce l-au auzit și sînt interesați de poezie — cu ani în urmă întîlnirea cu Petru Ilieșu, acest tînăr timid și modest care a atîns, după părerea noastră, în ultimul timp o voce poetică ce merită să fie cunoscută. Structural este un fantast, iar întîlnirea cu Borges, acest print al fanștilor, n-a făcut decît să accentueze această înclinație ce se dovedește a fi atît de rodnică.

Poezia lui deschide o viziune fantastică, destul de rar întîlnită și cu atît mai prețioasă. E un filon ce nu și-a pierdut încă prospețimea, stîrnînd ecouri ciudate, o întregă pădure de ecouri în care se răsfrîng sunete rare, imagini insolite, chiar și un limbaj neobișnuit. Un filon ce este practic ineputabil și în privința substanței și a modalităților.

Poemele lui Petru Ilieșu parcă ar fi nu niște vechi și necunoscute balade pline de întîmplări, așa cum ne-au obișnuit romanticii, ci niște viziuni în care abia recunoști tărîmul imaginar, în care întîlnești uneori o expresie din Borges, structurîndu-se într-o perspectivă proprie. Și, firește, este nevoie de o afinitate pentru pătrunderea și înțelegerea acestui univers poetic, după părerea mea, puțin obișnuit. Imagini îndrăznețe, jocuri de lumini și umbre (cunoscut-necunoscut, am putea spune, real-imaginar), trimiteri derutante ca în Autoportret cu foxterrier, pulsații lăuntrice neașteptate, priveliști desprinse parcă dintr-o pictură abstracționistă, toate acestea într-o fluentă continuă de parcă lumea și lucrurile ar avea înfățișarea pe care doar un ochi ajutat de un instrument optic o poate sesiza. Privire ce pătrunde alte nivele ale existenței decît cele pe care le vedem. Sau din elementele nivelului în care viețuim alcătuieste o altă realitate ce ne surprinde prin desenul, dar și prin frumusețea ei. O proiecție ciudată, ce pare adesea răsturnată, în care pe lingă fantastic își face loc și ironia (autoironia) și o ușoară detașare, cunoscute și de-acum un bun comun al noilor generații de poeți.

Ne place să vedem în versurile lui Petru Ilieșu nu numai o sonoritate proprie, dar și o modalitate poetică fertilă.

ION MAXIM

(Cină de taină)

după spectacolul
vlăguita trezire
ca și cum aș fi uitat ceva
bunăoară
o fereastră deschisă
prin cadrul căreia
ar putea să intre
legănat
fețe mobile
măști
ciocuri corioate și vicioase
(plutînd într-o
pulbere metalică)

— În tot acest răstimp
pieziș privind oglinda
întînd o mină
și pradă febrei de-a mă arăta
învelit într-o carne străină
învelit în gesturile cu care beau
o ceașcă de
cafea sau aprind o țigară sting
o țigară
învelit în bilbiiala prostească
a sfîrșitului
de săptămîină prea mult așteptat
(vorbeam și de o așteptare
care consumă)
învelit în
amintirile vagi
neprecise
subminate și așa, de inexplicabile
lapsusuri:
bucuria sau nostalgia zilei
trecute?
(îmi apare — undă, fosforescență
interioară —
există în mine drept fast bizar
al singurătății
dispărut fi e însă resortul care-a
stîrnit-o
fără chip îi e acum resortul care-a
stîrnit-o)
și astfel zîmbesc și adulesc

De unde în minte-mi sunetul
persistent
și rece
aidoma celui iscat de degetul unui
organist
pietrificat
în timpul slujbei
într-o goală și vastă catedrală gotică?

De unde convingerea
c-aș putea să renunț
la cușca
ce mă-nchide-n zăbrele ușor de frînt
în „tăcere singurătate și întunecime”?
— Și oare trebuie să cred că
aceste

„pete albe”
se vor răzbuna într-o bună zi
apărînd toate
deodată
nepregătît prinzîndu-mă?

— Întînd o mină
și mă arăt
adulmecînd un pumn de tendoane și
mușchi

— Ah răsplata
celor ce într-o bună zi
vor apărea
toate
deodată
să pună apoi completă stăpînire pe
praful

de pușcă
presărat din belșug
sub cadranul
ale cărui arătătoare

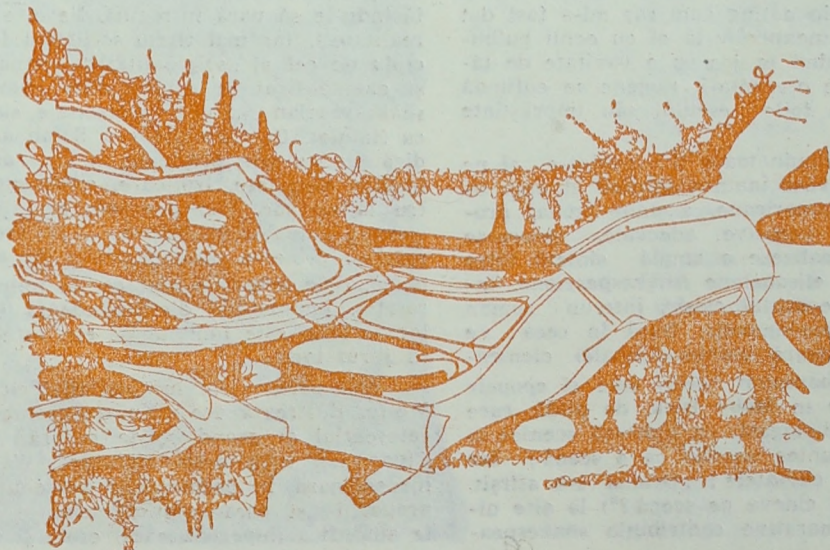
revin
și cad
cu zgomotul unei uși trîntite

— Simt
pielea mi se cojește pe degete

— Șoaptele ce străbat prin pereți
— Sau clinchetul
tacîmurilor din cealaltă încăpere
— Sporesc impresia
că cineva
cu istovitoare sforțări
va zgîlții
mînerul ușii
lăsînd să-i alunece pe dedesubt
străveziul
degajîndu-se cu încetul
într-o sudoare verde

— La atingerea prețiosului dar
simt
pe degete pielea cojîndu-mi-se
aprinzîndu-mi-se îmi vîd degetele
și-n telefon
cineva pe fir încearcă la pian
acompanîndu-se cu glas șovăielnic
o cunoscută piesă de jazz
cineva se consolează
cineva consolează
cineva ride
cineva recită din Baconsky
cineva cineva

Aș zice — dimineața ce vine
e mai ispititoare ca oricînd
o dimineață pe care o voi trăda
din nou
o voi trăda din nou spre seară

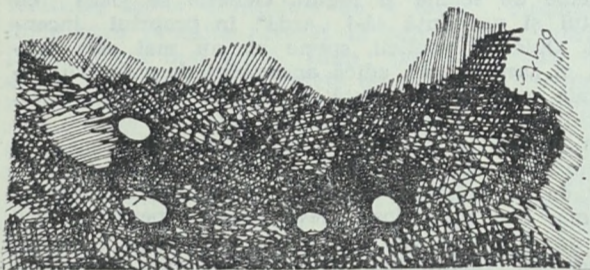

ATENEU

sens Wolfean) adică la o structură integratoare de teme și motive simbolice. Saltul la simbol se face tot prin procedee de esență retorică (deși nu în mod exclusiv): insistență retorică („rhetoric reinforcement”), contrast sau paralelism retoric, repetiție, prelucrare retorică.

O altă funcție importantă a acestui stil retoric este cea **structurantă**, căci pe aceleași căi configurațiile simbolice sînt izolate iar apoi relaționate în interiorul narațiunii, discursul romanesc atrăgînd atenția asupra lor și integrîndu-le în ample rețele semantice. În acest fel adevărata structură a romanelor lui Melville, Wolfe, Faulkner, Robert Penn Warren este constituită de retorica figurativă, ea fiind o structură de tip digresiv, poetic-retoric, o structură instabilă, în permanență descompunere și refacere, o structură dinamică.

3. **Forma interioară, dialectică și dramatică.** Dacă forma exterioară a narațiunilor melvilliene și wolfeiene este romanescă, forma lor interioară este dramatică și dialectică, supusă unei dinamici permanente, procesuale, în care retorica figurativă creează și distruge nucleele simbolice, structurează și destructurează, sau este negată de propria ei emanație dialectică, comedia retorică (parodia, clișeul retoric). Romanul american este în multe cazuri **melodramatic** (cel puțin în intenție), dispus în jurul unor conflicte apodictice, a unor opoziții ireconciliabile. Prin scriitorii ca Melville, Wolfe sau Faulkner el depășește însă melodrama spre o formă superioară de dramă dialectică sau ritualică în care un protagonist înfruntă un antagonist, dar înfruntarea necon-

ducînd spre neutralizare și disoluție (ca în *Pierre*) ci spre sinteza dialectică, răscumpărătoare (ca în *Moby Dick*). O atare structură dialectică, dramatică este în mare măsură inspirată de Shakespeare, scriitorul la care Melville descoperise o dublă strategie tragică și comică în același timp, precum și o strategie a mistificării, a învălurii sau întîrzierii revelației (adevărul fiind adesea rostit de „nebunii” bufoni sau maleficii shakespeareieni) menită să ilustreze mai realist relația dificilă dintre realitate și aparență, adevăr și cunoaștere. O atare structură trebuie să fie comprehensivă, deschisă și nelimitată, din nou ca în cazul lui Shakespeare — cum putuse constata foarte bine și Thomas Wolfe atunci cînd, respingînd principiul selecției riguroase, flaubertiene, nota: „Un mare scriitor trebuie să știe nu numai să omită, ci și să introducă... Shakespeare, Cervantes, Dostoevski vor rămîne noutăți pentru ceea ce-au introdus tot atîta vreme cît va rămîne neuitat Flaubert pentru ceea ce a omis”. Scriitorii de acest tip, așezați sub tutela lui Shakespeare, adepți ai hiperbolei retorice și nu a litotei, ai formei dinamice, deschise și nu ai formei riguroase, a comprehensiunii dialectice și nu a selecției, sînt majoritatea prozatorilor americani care au contribuit la conturarea unui tip specific de roman, precum și a practicii sale.

1. Herman Melville, *Moby Dick* (Norton Critical Editions), New York, W. W. Norton & Company, 19767, p. 543.
2. *Ibid.*, p. 544.
3. Thomas Wolfe, *Privește, inger, către casă*, trad. și iprefață de Marcel Pop-Cornîș, Editura Univers, 1977, p. 369.
4. *Ibid.*, p. 436.
5. Richard Chase, *Introduction to Melville. A Collection of Critical Essays*, p. 6.
6. Herman Melville, *The Confidence Man. His Masquerade*, New York, The New American Library (A Signet Classic), 1964, p. 75.
7. *Ibid.*, p. 247.
8. Vezi Charles N. Watson, Jr., *Melville and the Theme of Timonism: From „Pierre” to „The Confidence Man”*, în „*American Literature*”, vol. 44, no. 3, nov. 1972, pp. 398-413.
9. Cf. Charles Ison, *Call Me Ishmael. A study of Melville*, London, Cape Editions, 1967, p. 48.
10. Influența shakespeareiană asupra lui Melville este discutată pe larg de F.O. Matthiessen, *American Renaissance. Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman*, Oxford Univ. Press, 1941, pp. 415-416, 424-436, etc. și Charles Ison, *Call Me Ishmael*, pp. 48-71.
11. Elisabeth Nowell, ed., *The Letters of Thomas Wolfe*, New York, 1956, p. 643.

Conceptul de cultură

în accepția eminesciană

Stăruie, încorporate în eseurile și articolele eminesciene (publicate în presa vremii, mai ales în „*Timpul*”), o serie de idei și sugestii antropologice de o acută contemporaneitate. Ele reușesc să întregescă firesc, prin apelul constant la serietatea și exactitatea limbajului conceptual, viziunea de ansamblu asupra lumii și universului, exprimată metaforic în exemplara operă a marelui poet. În fapt, intervențiile teoretice, concretizate jurnalistic, ne îngăduie să cunoaștem gândirea poetului nostru național dincolo de resursele ei conotative, în teritoriul coercitiv al sensurilor prime, accentuat abstracte, unde discursul, părăsind poeticitatea, se articulează ad demonstrandum.

Folosind critic o întinsă bibliografie filozofică, sociologică și politică, Eminescu privește și gîndește omul într-o dublă perspectivă: antropologică, în generalitatea ființei sale, și etnologică, în specificitatea comportamentului său socio-istoric, în strictă subordonare față de ethosul „etniei” în sinul căreia s-a născut biologic și renăscut cultural. Această a doua naștere a omului, echivalentă cu o devenire spirituală sub auspiciile praxis-ului social, pare să-l intereseze în chip deosebit pe autorul *Luceafărului*. În consecință, modelarea personalității umane — sugerează Eminescu — nu este posibilă decît prin cultură. Dar nu printr-o cultură ex-comunitară, standardizată ci, în primul rînd, printr-o însușire temeinică a fondului propriei culturi, adică a celui capital intelectual și moral „acumulat de-a lungul istoriei de predecesori sau, în terminologia poetului, de „moșii-patria”, cu orînduiri lor bune și drepte, cu limba lor spornică și bogată, cu moștenirea lor intelectuală și socială întemeiată pe o mare epocă eroică și pe-o dezvoltare normală și sănătoasă”¹.

Aceasta nu înseamnă că autorul exclude, în demonstrația sa, ideea contactului omului cu valori spirituale aparținătoare altor culturi. Dimpotrivă. Cu precizarea, însă, că „împrumuturile” informaționale din afară trebuie, pentru a fi asimilate creator, să beneficieze de un fundament spiritual autohton, de un sistem cultural bine articulată pe coordonatele căruia urmează să rodescă.

Pe de altă parte, Eminescu subliniază și celălalt aspect esențial al problemei, cel al transmiterii și preluării active a informațiilor și codurilor comportamentale de către generațiile succesoare. Tocmai de aceea, o valoare cu un statut tradițional nu se cuvine a fi înțeleasă drept o cantitate de rațiune și simțire trecută și moartă, ce urmează a fi receptată mecanic, deoarece, cum spune poetul, „cei ce trăiesc astăzi se folosesc de rezultatele dobîndite de alți cugetători înaintea lor, însă acele rezultate ei nu le capătă deodată, ca o strînsură părintească, ci trebuie să și le a-

propieze prin o nouă muncă intelectuală, prin studiu”.

Cultura, așadar, nu apare, în accepția eminesciană, ca tezaur osificat, un sistem închis, refractar primenirilor ei, din contră, ca o procesualitate infinită, cu un pronunțat caracter istoric. Ea va ființa și va însoți existența umană, dimensionînd-o axiologic, atîta vreme cît omul va rămîne om, adică ființă prin excelență creatoare de cultură.

De un interesant tratament se bucură în exegeza eminesciană și termenul de civilizație. Astfel, în spiritul teoriei maioresciene despre „forme fără fond”, dar adesea depășind-o, Eminescu înțelege prin civilizație traducerea în actu a va-

lorilor culturale, corporalizarea acestora într-un edificiu instituțional care să exprime aspirațiile reale ale colectivității care l-a impus. Ca și în cazul culturii, împrumuturile artificiale, fără un fond lăuntric, oferă, la nivelul civilizației, cristalizări hibride care, cu tot caracterul lor aparent revoluționar, au finalmente o funcție stagnantă, din perspectiva progresului social. Mai mult chiar, „importul” de forme instituționale fără vreo legătură profundă cu realitățile culturale românești și, în același timp, fără a fi solicitate practic de trebuințele social-economice și spirituale ale țării „suferă” pînă la anihilare dezvoltarea normală a unei colectivități umane, accederea la o civilizație coerentă nu se realizează prin comportament mimetic, pentru că, observă Eminescu: „nu de traducerea de legi străine atîrnă civilizația juridică, ci de perfecționarea și completarea vechilor și propriilor începuturi de legislațiune și viață juridică. Din rădăcini proprii, în adîncimi proprii, răsare civilizația adevărată a unui popor; din maimuțarea obiceielor străine, limbilor străine, instituțiilor străine”².

¹ Mihai Eminescu, *Despre cultură și artă*, Junimea, Iași, 1970, p. 17.

² Op. cit., p. 16.

VASILE CREȚU

Traian Marcu

★
Cuvintele magice
S-au rostit

Rostul lor
A murit

Cu vocabularul
Rămas...

Nici o rugăciune
Nu pot

★
O pline
Mă poartă în lesă
Spre ziua de miine.

★
Petele mele
Pețele mele

Nu
Mi-au ajuns o viață

Legat la ochi
Scuip
De deochi

